

“Met spijkerstof kun je alle kanten op (ook in de les!)”

Hoe verwerk je duurzaamheid in je lessen op zo'n manier dat het leerlingen aanspreekt? Docente D&P Harmien Daggert koos daarvoor als thema de spijkerbroek, een kledingstuk dat letterlijk dichtbij de leerlingen staat en zich leent voor veel verschillende soorten opdrachten. “Dit onderwerp past echt bij creatieve leerlingen.”

Van de lampenkappen gemaakt van blauwe lapjes tot de smartphone-opberger van verknipte spijkerbroeken: in het creatieve D&P-lokaal van Carmel College Salland in Raalte staat alles in het teken van spijkerstof. Zo'n tien leerlingen van de vierde klas basis en kader zijn hier op maandagochtend aan het werk, tijdens de wekelijkse les voor het keuzethema Mode en Design. Sanne ontwerpt een hoed met gekleurde stiksels, Dewi, Kim en Demi knippen letters en sterren uit om als patch op een trui te naaien – alles uit spijkerstof.

Docente Harmien Daggert verwerkt duurzaamheid in haar lessen Mode en Design en doet dat aan de hand van een kledingstuk dat iedereen kent: de spijkerbroek.

Duurzaamheid is een onderwerp waar je als docent Mode eigenlijk niet omheen kunt, zegt ze. “De mode-industrie is een van de meest vervuilende industrieën. In 2050 moet de economie circulair zijn, en moet dus ook alle kleding duurzaam worden gefabriceerd. Het is een actueel thema en ik vind het belangrijk dat mijn leerlingen daar alvast mee in aanraking komen.” De spijkerbroek is het ideale kledingstuk om het thema aan op te hangen. “Het is een kledingstuk dat zelf al een grote milieu-impact heeft: er is veel

water en bestrijdingsmiddel nodig om de katoen te produceren, daarna komt nog het vervoer en de verfstoffen. Maar wat ik ook belangrijk vind: de spijkerbroek is een onderwerp dat letterlijk dichtbij de leerlingen staat. Voor veel leerlingen is het hun favoriete kledingstuk. Als het gaat om duurzaamheid spreekt dit onderwerp de creatieve leerlingen veel meer aan dan bijvoorbeeld opdrachten over het scheiden van afval.”

Theorie én praktijk

Voor het keuzethema Mode en Design volgen de leerlingen een schooljaar lang wekelijks een les, waardoor allerlei aspecten van duurzaamheid aan bod kunnen komen. Eerst de theorie: ze bekeken documentaires over hoe spijkerbroeken worden gemaakt en over de milieu-impact van de mode-industrie. De leerlingen maakten posters met informatie (per spijkerbroek is 8000 liter water nodig!), verdiepten zich in de geschiedenis van de spijkerbroek en gingen ook zelf aan de slag met schuurpapier en schaar om een lap spijkerstof zo te bewerken dat die er versleten uit kwam te zien.

Daarnaast gaat het tijdens de lessen Mode en Design natuurlijk ook vooral om de praktische toepassing en hergebruik: wat kun je maken van oude

spijkerbroeken? Bij de invulling van de opdrachten hebben de leerlingen veel vrijheid en kunnen ze kiezen uit opdrachten op verschillende niveaus. Een leerlinge die als bijbaantje bij een restaurant werkt, ontwierp bijvoorbeeld een keukenschort, andere leerlingen maken een schoudertas uit lapjes spijkerstof. Op tafel ligt daarvan een aantal voorbeelden, waarvan sommige heel netjes zijn afgewerkt en andere bewust nog rafelige randen hebben. "Ook dat is een voordeel van werken met gebruikte materialen: je hebt één opdracht, maar het resultaat is steeds anders. Elke tas is uniek."

Extra uitdaging

Aan materiaal voor de lessen is overigens geen gebrek. "Bijna iedereen heeft wel een oude spijkerbroek in de kast liggen." De leerlingen nemen zelf oude spijkerbroeken mee die als grondstof gebruikt kunnen worden, en ook collega-docenten doneren hun afgedankte jeans. Bijkomend voordeel: de school hoeft minder nieuwe stoffen in te kopen. "Dat is beter voor het milieu én we besparen op de inkoop van materiaal voor de lessen."

Het werken met hergebruikte stof betekent voor de leerlingen wel een extra creatieve uitdaging. "Bij nieuwe stof kun je alles gebruiken", zegt Sanne. "Als je oude spijkerbroeken gebruikt, is het net iets lastiger, want je moet dan echt de goede stukken uitzoeken voor wat je wilt maken. Soms kun je bijvoorbeeld niet om de naden heen, en dan ziet je kledingstuk er anders uit dan je van tevoren had bedacht."

Die extra uitdaging vindt Harmien een groot pluspunt. Ze wijst op een hoed van lapjes spijkerstof, die de leerlingen op een paspop hebben gemouleerd (in vorm gebracht). "Ik geniet ervan als leerlingen echt met een ontwerp aan het stoeien zijn, als ze dingen uitproberen en nieuwe oplossingen bedenken. Het werken met hergebruikte materialen dwingt je om positief en creatief te denken."

Weggoien? Nee, repareren!

Zelf kreeg Harmien Daggert het naaien en verstellen met de paplepel ingegoten: haar moeder was coupeuse en in de woonkamer stond altijd een

naaimachine klaar, niet alleen om nieuwe kleding te maken, maar ook om bestaande kledingstukken te vermaken of te verstellen. Ook die duurzame technieken verwerkt ze nu in de lessen Mode en Design, bijvoorbeeld door kledingstukken een upgrade te geven: een skinny jeans veranderde met behulp van tussenstukken in de pijpen in een flared model. Als de leerlingen een spijkerbroek of ander kledingstuk hebben waar iets kapot aan is, kunnen ze die in de les repareren.

Genoeg duurzame invalshoeken, dus. Maar gaan de leerlingen nu bijvoorbeeld ook zelf hun kledgeld anders besteden? Dat niet. "Ik koop wat ik leuk vind", zegt Dewi, en de andere leerlingen knikken instemmend. Maar dat is ook niet het doel van deze lessen, zegt Harmien. "Het gaat mij er echt om dat ze bekend raken met het onderwerp. In de exameneisen staat trouwens dat leerlingen een trend moeten kunnen herkennen - daar is dit ook een voorbeeld van."

Dat duurzaamheid zo'n actueel thema is, geeft haar volop kansen haar eigen kennis uit te breiden. Zo bezocht ze het symposium 'Denim & Dying', over nieuwe, duurzame technieken om spijkerstof te verven, bijvoorbeeld met textielverf die is teruggewonnen uit afgedankte kleding. "Ik vind het

leuk om nieuwe ontwikkelingen te volgen en ik ben constant aan het lezen en bedenken hoe ik die trends kan toepassen in de lessen."

Dat laatste komt ook van pas bij het LC-docent-opleidingstraject dat ze volgt, en waarvoor ze onderzoekt hoe je de motivatie van leerlingen D&P zou kunnen verbeteren. "Ik verwerk de leerdoelen ook in de keuzethema's. Dan zien de leerlingen waar ze het voor doen, past het onderwijs beter bij ze en zijn ze meer gemotiveerd."

Bedrijfsleven

Plannen voor de toekomst zijn er intussen genoeg, als het gaat om het thema 'mode en duurzaamheid'. "Aan het einde van het schooljaar organiseer ik een expositie van kledingstukken uit hergebruikte

spijkerstof, die gemaakt zijn tijdens de lessen voor dit keuzethema. Misschien zouden we producten daarbij kunnen verkopen. In de toekomst wil ik ook meer gaan samenwerken met het bedrijfsleven voor praktijkopdrachten." Er is al contact met een winkel in tweedehands kleding, waarvan de eigenaresse enthousiast is om samen te werken, en binnenkort opent in Raalte een kledingbibliotheek, waarbij leerlingen uit de eerste klas een 'levende etalage' verzorgen.

En voor de verdere toekomst? "Ik hoop dat duurzaamheid hier op school een apart keuzethema wordt, zodat ik met de leerlingen nog dieper in kan gaan op het onderwerp circulaire economie. Want het is nog zoveel breder dan alleen kleding. Je kunt met dit onderwerp in je lessen echt alle kanten op!"

HOE VERWERK JE DUURZAAMHEID IN JE LESSEN?

3 TIPS VAN HARMIE DAGGERT

1. Speel in op interesses van de leerlingen

"Een onderwerp als 'circulaire economie' is ver van hun bed, maar met verschillende werkvormen kun je echt leuke lessen maken. De leerlingen hebben bijvoorbeeld allemaal een dummy, een werkboekje, waarin ze vastleggen wat ze tijdens de lessen ontwerpen en doen. En hebben de leerlingen zelf een favoriet kledingstuk dat kapot is, dan kunnen ze dat in de les verstellen."

2. 'Bekend maken met' is het belangrijkste doel

"Leerlingen vinden het leuk om met gerecyclede stof te werken, maar verwacht niet dat ze meteen hun koopgedrag veranderen of in gerecyclede kleding op school komen. 'Bekend maken met circulariteit' is het belangrijkste doel."

3. Vertel over je eigen (duurzame) keuzes

"Draag je zelf duurzame kleding, vertel daar dan over aan je leerlingen: waarom maak je deze keuze en waarom is het duurzaam? Ik draag bijvoorbeeld zelf een geleaste spijkerbroek en koop bewust geen fast fashion, want die kleding is vaak na een paar keer dragen al versleten, en de kunstvezels dragen bij aan de plastic soup. Tweedehands kleding kopen via Vinted is een duurzamere keuze."

Contactpersoon

Harmien Daggert, Carmel College Salland

DUURZAME LESSEN D&P – BIJSCHOLING

Ook (meer) duurzaamheid in je lessen verwerken? Tijdens de bijscholing 'Milieu, hergebruik en duurzaamheid' ontwikkel je zelf nieuwe lessen over de circulaire economie, rond de thema's 'afvalvrij werken', 'duurzame voeding' en 'duurzame mode'. Je ontwerpt kenniskaarten en opdrachten die je meteen toe kunt passen in de lessen binnen D&P en (een vaak genoemd pluspunt van de bijscholing!) je kunt ervaringen en ideeën uitwisselen met andere docenten.

Meer informatie